

Pesti Magyar Színház

Szervezeti stratégia

2020 - 2024

1. INTEGRITÁS

A Pesti Magyar Színház elkötelezett a működésével összefüggő esetleges visszaélések, szabálytalanságok, korrupciós kockázatok, valamint integritását bármilyen formában sértő események és a korrupció megelőzésében. A szervezeti kultúrát a színházban egységes módon bevezetett etikai elvek, normák mentén alakítottuk ki és azok mentén kezdtük meg szervezetünk integritás alapú fejlesztését. A Pesti Magyar Színház elkötelezi magát a csalás és korrupció ellenes harc és az értékalapú – átlátható, elszámoltatható, szakmailag magas színvonalú, etikus, feddhetetlen – működés mellett.

2. „A MEGÚJULÁS SZÍNHÁZA” – AZ ALAPVETŐ PROFILVÁLTÁS KONCEPCIÓI

A PMSZ évtizedek óta küzd azzal, hogy bár sem mérete, sem periferikus, Körúton túli elhelyezkedése, sem közönség-összetétele nem predesztinálja erre, mégis kényszeresen próbál hagyományos nemzeti színházi funkciót betölteni és ellátni. Igazgató-elődeim és jómagam is szembesültünk azzal az ellentmondással, hogy ti. a köztudatban mindmáig ex-„nemzeti színház”-ként jelen lévő PMSZ nem alkalmas arra, hogy a széles, abszolút heterogén közönségréteget a lehető legszínesebb (nemzeti színházi!) programmal szolgálja; zenésektől a gyerekdarabokig, nemzeti klasszikusoktól a kortárs színpadi művekig stb. Ezt a feladatot a mindenkorai fővárosi Nemzeti Színháznak, illetve a megyei jogú városok, megyeszékhelyek nemzeti színházainak kell ellátnia.

Ki kell mondanunk: a PMSZ évtizedekig egy olyan státusra törekedett, ami nem vág a profiljába, s véleményem szerint ez okozhatta lassabb, nehezkesebb fejlődését is. Tapasztalataink és statisztikáink azt mutatják, hogy az elmúlt évadok sikeres nézőszám-emelése is inkább annak köszönhető, hogy *újdonosságokat, kuriózumokat* kínáltunk közönségünknek,

szabadulni próbáltunk a nemzeti színházi profil ballasztjától. Jelen pályázatomban új művészeti koncepcióink egyik kulcsszava ezért: a megújulás.

A PMSZ-t az eddigi, általam elindított újrapozicionálási tendenciáktól eltérően érdemes újrapozicionálni Budapest (és Magyarország) színházi térképén! Ha jó és – korántsem mellékesen! – *népszerű* színházat szeretnénk csinálni, akkor már nem elég csupán „jó előadásokat” színpadra állítani, hanem meg kell találnunk azt a nem csupán egyetlen előadásra érvényes, hanem szélesebb piaci rést, amelyet a PMSZ sikeresen kitölthet. Ez a megoldás nem egyszerűséggel profilváltást jelent. (Esetünkben helyesebben szólva profiltisztítást jelent, hiszen a jelenlegi vegyes profilú kínálatunk az alapja mindkét lehetséges profilváltó iránynak, de az egyszerűség kedvéért maradjunk profilváltásnál, a végeredményt tekintve ugyanis nincs jelentősége ennek a szakmai megkülönböztetésnek.)

Az elmúlt néhány évadban az intézmény bebizonyította, hogy a Társulat szakmai felkészültsége, know-how-ja, kapcsolatrendszere, eltökéltsége és alkotói kedve megvan ahhoz, hogy a teátrum fontos, megkerülhetetlen intézménnyé váljék. Mostanra azonban eljutottunk oda, hogy végre az egyéniségünket is kidomborítsuk – azt, amit senki más nem tud (mer, vállal stb.) a magyar színházi életben.

Jó színházból különleges, semmivel sem összehasonlítható színházzá szeretnénk válni, ám ehhez alapvető változtatásokra van szükség.

Hol jelöljük ki hát egy új, sikeres PMSZ helyét, ami akár évtizedekre a magyar színházi élet markáns szereplője, tényezője lehet?

3. PROFILVÁLTÁS – NEMZETI GYERMEK-, IFJÚSÁGI- ÉS CSALÁDI SZÍNHÁZ

2020-tól a Nemzeti GyermeK-, Ifjúsági- és Családi Színház koncepciójának megvalósulásával

Lehetséges és izgalmas lehetőség, hogy a PMSZ egy Nemzeti GyermeK-, Ifjúsági- és Családi Színház arculatát vállalja fel, illetve építi fel a maga számára. Egy ilyen színház tökéletesen egyedi, egyedüli volna Budapesten, de egész Magyarországon is. A műfajspecifikus Budapesti Bábszínházon kívül egyetlen (hasonló méretű) teátrum sincs ma a fővárosban, ami tudatosan, deklaráltan és hangsúlyosan az ifjúsági- és gyerekközöniséget kívánná szolgálni.

Ezért kollégáimmal kidolgoztunk egy átfogó tervezetet, egy öt évre szóló, középtávú stratégiát arra, hogy miképpen lehetne a PMSZ tevékenységét, imidzsét egy Nemzeti GyermeK-, Ifjúsági- és Családi Színház koncepciójához igazítani.

A Nemzeti GyermeK-, Ifjúsági- és Családi Színház a fenntartó Emberi Erőforrások Minisztériuma portfóliójában is különleges helyet tölthetne be. Mint Magyarország egyik speciális, abszolút unikális intézménye az EMMI-család reprezentatív tagja lehetne; divatos szóval egy olyan „brand”, amelyet az ember megjegyyez, s amely bel- és külföldön egyaránt a Minisztérium büszkeségévé is válhat.

Szeretnénk hangsúlyozni: a Nemzeti GyermeK-, Ifjúsági- és Családi Színház létrehozása nemcsak remek *alkalom* valami új, különleges és remélhetőleg hosszú időre maradandó dolog létrehozására, hanem *kitörési lehetőség* is a PMSZ számára! Korunk kulturális versengésében, a közöniség figyelméért folytatott – jó értelemben vett – harcban egyszerűen nincs idő a várakozásra, toporgásra.

A Nemzeti Ifjúsági- és GyermeKszínház működtetéséhez *azonban az eddigi költségvetéshez képest nagyságrendekkel több támogatásra* van szükség.

Az elmúlt évek során sikerült ledolgozni bizonyos évtizedes, örökölt hátrányokat; sikerült a régi, megcsappant közöniséget rekonstruálni, illetve vadonatúj közöniséget toborozni, ám úgy érzem, a PMSZ nemsokára eléri kapacitásai határát (ld. még fentiekben a növekedési lehetőségek elemzését).

A továbbhaladás útja

A 2015. január 1-jével kezdődő igazgatói ciklusom rövidtávú stratégiájának középpontjában a PMSZ elfogadottságának és fizetőnéző-számának növelése szerepelt. Az igazgatói pályázat kiírása a 2010-2015 közötti időszak drasztikusan lecsökkent nézőszámának (alig 50.000 néző) emelését tűzte ki célul. A fenntartó (EMMI) bizonytalan volt, hogy az egykori Nemzeti Színház elavult infrastruktúrájában vajon gazdaságosan üzemeltethető-e egy közintézmény. Már közel másfél év alatt az új menedzsment bebizonyította, hogy igenis lehetséges egy jól átgondolt, új struktúrában ezt a színházat üzemeltetni. **Az eredmény megkérdőjelezhetetlenül alátámasztja a fenti tényt, ugyanis a Színház megörökölt adósságállománya nem növekedett, mindemellett az elmúlt négy esztendőben 44%-os látogatottságról 86.90%-os fizetőnézőszám-növekedést értünk el.**

A fenntartható minőségi és mennyiségi növekedés ugyanakkor a továbbiakban, csak középtávú stratégia megvalósításával biztosítható, mint ahogy azt már fentebb említettem. Amennyiben továbbra is szeretnénk az intézmény Alapító Okiratában megfogalmazott kritériumokat megvalósítani, oly módon, hogy **semmiképpen se a piaci, hanem a közszolgálati szerep legyen az elsődleges szempont, akkor a megítélésem szerint a jelen középtávú stratégia megvalósítása az egyetlen lehetséges út.**

Az 1ség Színháza

„Az 1ség Színháza”, ezt a fantázia-szókapcsolatot adtuk címként annak a programunknak, amelyet 2015 – azaz hivatalba lépésem – óta képviselünk, büszkén vállalunk és mindenképpen szeretnénk tovább is fejleszteni. „Az 1ség Színháza” alatt azt a **missziót** értjük, hogy lehetőségeinkhez mérten minél több sérült honfitársunkat szeretnénk a színház csodájában részesíteni – mert valljuk, hogy sérült honfitársaink is „1ek” velünk; nekik is elemi joguk a művészi befogadás.

A mai napig több mint 300 előadásunkat **akadálymentesítettük** – és ebben egyedülállóak vagyunk Magyarországon, sőt, a statisztikák alapján külföldön is! Széleskörű akadálymentesítési programunk része az **audionarrációs** előadás-közvetítés; azaz annak lehetővé tétele, hogy a **vakok és gyengénlátók** közel azonos színházi élményhez juthassanak, mint ép társaik, továbbá a professzionális jelnyelvi tolmácsolás **siketek és nagyothallók** számára, ezen kívül e kettő kombinációja, és nem utolsósorban a **kerekes székes nézők** színházlátogatásának biztosítása. A közeljövőben szeretnénk kiterjeszteni akadálymentesítési programunkat az **autista** és egyéb sérült és/vagy hátrányos helyzetű nézőink felé is.

Akadálymentesítési programunkat minden esetben professzionális kollégákkal, **tudományos megalapozottsággal**, a legmodernebb nemzetközi trendeknek megfelelően, ám mindenkor a magyarországi specifikumoknak megfelelően végezzük. Ugyancsak büszkék vagyunk arra, hogy immár két konkrét tudományos munka is született színházunkban a művészeti területen folytatott akadálymentesítés témájában: **egy doktori disszertáció** és **egy szakdolgozat** – s gyakorlati munkánkban természetesen ezeknek az értekezéseknek a megállapításait is figyelembe vesszük!

Benne vagyunk az ún. **Látható Láthatatlan Programban** is, amelynek keretében kollégáink közreműködésével előadáshoz kapcsolódó **drámapedagógiai foglalkozásokat** biztosítunk a Gyengénlátók Általános Iskolájába járó diákok számára. Idén áprilisban elindítottuk a **Hadd Űljek Melletted! (HŰM)** fantázianevű programunkat is. Ebben a velünk együttműködésben álló egyesületeknek, szervezeteknek keresünk támogatókat.

Mint látható, a PMSZ kiemelten kezeli hátrányos helyzetű embertársaink kulturális-művészeti képviseletét. Ebben az „1ségeítő” munkában az élen járunk, és ez immár nagy felelősséget is jelent. Nem engedhetjük el azok kezét, akik egyszer már segítségül hívtak minket! Véleményünk szerint kormányzati támogatással ez a program tökéletesen komplexé, széleskörűvé és nemzetstratégiai súlyúvá fejleszthető!

Kulturális piaci helyzetkép

1994 óta nincs Magyarországon Nemzetstratégiai szinten működő gyerekszínház, mely a klasszikus, kortárs magyar és világirodalmi drámák közvetítését tűzné ki alapfeladatként. Sok színház kínál gyerekelőadásokat, de önálló, a magyar kulturális örökségre, a nemzeti és egyetemes értékek közvetítésére szakosodott intézmény **nem létezik**, pedig a nemzet fennmaradásának kulcsa a jövő generációjának kezében van. Ha ők nem rendelkeznek biztos alappal, ha nem képesek eligazodni az egyre bizonytalanabb Európában, Magyarország sorsa megpecsételődött. Ezt a felismerést tartottuk szem előtt, amikor a középtávú stratégiát megfogalmaztuk.

Egészséges nemzet csak egészséges családokra épülhet

Nemzetstratégiai kérdés, hogy a családokat védjük, erősítsük, a gyermekeket óvjuk és oktassuk. A nevelés a családon és az iskolán kívül csak a kultúra eszközeivel lehetséges. Ennek egyik speciális eszköze a színház, mely egyszerre képes **megismertetni** a fiatalokat a nemzet történelmével, a nemzeti és egyetemes **értékekkel**, **fejleszti** a fiatalok **empátiás** készségét,

probléma-megoldó **stratégiákat** kínál nekik, s emlékezteti-figyelmezteti őket a kölcsönös megértésnek és a másik befogadásának **morális törvényére**. A színház – mint közművelődési fórum – hosszabb távon a befogadók **életminőségének javítását**, illetve a **humánerőforrás fejlesztését** is célozza, azaz egyik fontos záloga a mostani fiatalok jövőjének, jövőbeli lehetőségeinek is. A színház a kultúrák közti **kapcsolatok építésének és fejlesztésének** fenntartásának is az egyik legfontosabb fóruma.

A PMSZ lehetséges gyermek célközönsége

A statisztikai adatok jól bizonyítják, hogy igenis szükség van egy olyan **nemzeti státuszú közintézményre**, mely a gyerekekre, illetve az ifjúságra koncentrál. Ha csak a nappali rendszerű képzéseiben részt vevők számát nézzük (1 millió 685 ezer), a PMSZ 650 főt befogadó nézőtere, napi egy előadás megtartásával, éves szinten 200 napot kalkulálva, csak 135 ezer fő számára biztosítana kulturális, színházi élményt, nem beszélve az előadásokhoz kapcsolt drámapedagógiai foglalkozásokról. Az adatokból jól látható, hogy még egy nemzeti státuszú kulturális közintézmény sem képes az igényeket kielégíteni. Ha csak a hátrányos helyzetű tanulók számát (86 ezer fő) és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek számát vesszük (99 ezer fő), akkor sem – viszont nagyban hozzájárulhatnánk a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségéhez. A színház, miközben nevel, példát mutat, egyben élményt és célt is ad a gyerekeknek.

Ez a gyermek-közönség azonban **nem tud piaci árat fizetni** a színházi előadásokért (2500-4000 forint), ezért számukra csak egy jelképes összeg megfizetését javasoljuk (pl.: 300-500 forint). A mi célkitűzésünk elsősorban az **alaptantervben javasolt klasszikus magyar és világirodalmi művek értő és elemző bemutatását célozza meg**. A PMSZ így a Nemzeti Színházi előadások befogadásához szükséges alapismerteket biztosítaná.

A cél: családi programok

A gyerekeket vagy az iskola vagy a családok hozzák színházba. A családi színházlátogatás csak a hétvégére koncentrálódhat, mert hétköznap a szülők dolgoznak. A hétvége viszont teljes egészében a családoké. Szombat, vasárnap olyan programokat, darabokat lehetne műsorra tűzni, amelyek az egész család számára nyújtanak értékes szórakozást és kikapcsolódást. A PMSZ jelenleg megvalósított, sikeres művészeti stratégiája ezt jól bizonyítja. Eldöntendő kérdés, hogy itt is ki a célközönség. Javaslatunk szerint a **nagycsaládosok** irányába kellene elmozdulnunk, és számukra kellene megfizethető előadásokat játszsanunk. Ez a terv jelenleg ellentétes a PMSZ „bevétele orientált” működéssel. A profitorientált működés magas jegyárakkal kalkulál, amit sok család viszont nem képes megfizetni.

Nemzetstratégiai szempontok

Országosan egy nemzeti státuszú ifjúsági és családi színház üzemeltetése sokkal inkább nemzetstratégiai kérdés, mint gazdasági.

Kell egy hely, amely sokak számára magas színvonalon kínál értékes színházi előadásokat, amelyek jelképes összegért elérhetők. A hátrányos helyzetű tanulók (456 ezer fő) többsége családokban él. Ha csak 4 főt kalkulálunk családonként, az közel 2 millió ember Magyarországon. Ők egyáltalán nem tudják megfizetni a jelenlegi 2500-4000 forintos budapesti és vidéki jegyárakat. Hosszabb távon, növekvő állami támogatás mellett az ő számukra fejenként 300-500 forintért árulnánk a jegyeket, így számukra is elérhetővé válna a nemzeti kultúra egy igen fontos szelete.

Magyarország kormánya ugyancsak kiemelten fontos feladatként, **nemzetstratégiai pillérként** kezeli a hazai családtámogatási rendszer korszerű fejlesztését; s a Pesti Magyar Színház középtávú programja szervesen illeszkedhet ehhez a koncepcióhoz.

Egy ilyen színház mindenképpen túlmutat önmagán; nemcsak **missziós tevékenységével**, hanem azzal is, hogy egy olyan **kultúra-közvetítő modellben** gondolkodik, amely egyéb kulturális intézmények számára is követendő példaként szolgálhat.

Nyelvében él a nemzet – Színház a diaszpóra-magyaroknak

Kell egy hely, ami a diaszpórában élő magyarok számára is elérhető és megfizethető.

Ugyancsak nemzetstratégiai kérdés, hogy a diaszpóra-magyarok leszármazottai (Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália stb.) számára legyen **anyanyelven elérhető interaktív program**. Az anyanyelv ápolása és gyakorlása számukra égető kérdés. Tudjuk, milyen akut probléma a csökkenő magyarországi gyerekszám; ám ugyanilyen krízishelyzetet okozhat a diaszpóra magyarság nyelvi-kulturális „elidegenedése” is! Ha a jelenlegi helyzeten nem változtatunk, pár éven belül nem lesz olyan külföldön született magyar gyerek, aki még tud magyarul.

MC – Multimédia Centrum

Számukra, azaz a határon túli magyar fiatalok számára kínálnánk az interneten is bekapcsolódó, **online-, élő színházi közvetítéseket**, a hozzájuk kapcsolódó interaktív feladatokkal, felkínálva **a diskurzus, a nyelvgyakorlás lehetőségét**. Ez a program csak fizikai helyet (adott a színház épülete), szélessávú internetkapcsolatot, technikai eszközöket (kamera, stúdió stb.), szakképzett személyzetet (színészek, rendezők, drámapedagógusok stb.) és néhány tíz millió forint támogatást igényel.

Budapest, 2020.01.06.

Dr. Zsolt János, PhD, DLA

igazgató